

TOPRAKLARIMIZDA DÜŞMANA ÜS YOK!

Aydınlık Gazetesi, 21 Aralık 2020

Yıldırım Koç

ABD, Türkiye'ye karşı CAATSA yaptırımlarını uygulamaya başladı. CAATSA, "Countering America's Adversaries Through Sanctions Act"tir. Bu ifadenin kritik sözcüğü, "adversaries"dir. İngilizce-Türkçe sözlüklerde bu sözcüğün karşılığı olarak "hasım" veya "düşman" verilmektedir. Ancak İngilizce-İngilizce sözlüklerin çoğunda yalnızca "düşman" ("enemy") kavramı vardır. Diğer bir deyişle, bu yasanın Türkçesi, "Amerika'nın Düşmanlarına Yaptırımlarla Mukabele Etme Yasası"dır. Söz konusu olan, "Amerika'nın hasımları" değil, "Amerika'nın düşmanları"dır. Zaten bu yasanın İran, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Rusya'ya uygulanması da, sözcüğün doğru seçildiğini ve anlaşıldığını göstermektedir.

ABD bizim ve dünyanın tüm ilerici güçlerinin önde gelen düşmanıdır. 19.yüzyılın uzunca bir döneminde Avrupa'da ilerici güçleri engellemede oluşturulan Kutsal İttifak'ın belirleyici gücü Rus Çarlığı idi ve Rus Çarlığı'nı zayıflatacak her hareket ilericiydi. Günümüzde Amerikan emperyalizmini zayıflatacak her hareket tarihsel olarak ilericidir.

Bizler ABD emperyalizmine onlarca yıldır karşı çıkan insanlarız. Amerikan emperyalizminin gerçek niteliğini geç de olsa anlayarak saflarımıza katılan büyük çoğunluk, Amerika'nın Türkiye'yi açıkça düşman ilan etmesi karşısında tepki gösteriyor. Sessiz kalan tek güç, emperyalizmin kuklası bölücü hareketin siyasal alandaki uzantısı. Bugün yapılması gereken, Türkiye Cumhuriyeti topraklarında Amerikan emperyalizminin öncelikli olarak askeri varlığını, ardından siyasal alandaki uzantılarını temizlemektir.

Türkiye'nin 45 yıl önce attığı önemli adımı bu vesileyle hatırlamakta yarar vardır.

ABD İLE KAPIŞMA

Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerde önemli bir dönüm noktası, haşhaş ekimi konusunda ortaya çıktı. ABD, Türkiye'den haşhaş ekimini yasaklamasını istedi. Bakanlar Kurulu 1970 yılı Ekim ayında haşhaş ekiminde kısıtlama kararı aldı; ancak bu karar ABD'yi hoşnut etmedi. ABD'nin talebi, 12 Mart 1971 darbesi sonrasında kabul edildi. Nihat Erim Hükümeti, 100 bin köylü ailesini ilgilendiren bir karar olarak, haşhaş ekimini ve afyon üretimini tümüyle yasakladı. ABD, bu karar karşılığında 30 milyon Dolar yardım sözü vermişti; bu miktarın üçte biri ödendi.

Bülent Ecevit'in başbakanlığındaki koalisyon hükümeti 1 Temmuz 1974 tarihinde haşhaş ekimini serbest bıraktı. 20 Temmuz 1974 günü de, Türk Silahlı Kuvvetleri, uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan hakları kullanarak, Kıbrıs'a çıktı.

ABD bu dönemde Vietnam Savaşı'nda yenilmiş olmanın acısını yaşıyordu. Vietnam'da 59 bin Amerikan askeri ölmüş, 300 binden fazla Amerikan askeri yaralanmıştı. ABD, uluslararası düzeyde itibarının sarsıldığı bir dönemde Türkiye'den gelen bu sıradışı ve beklenmedik tavra silah ambargosuyla yanıt verdi. 30 Aralık 1974 tarihinde ambargo kararı alındı. Satışlar 5 Şubat 1975 günü durduruldu. 200 milyon dolarlık bir yardım da askıya alındı.

Ecevit Hükümeti 19 Eylül 1974 tarihinde istifa etmişti. Ara dönemde Sadi Irmak Hükümeti vardı. Milli Savunma Bakanlığı, 9 Şubat 1975 tarihinde, ABD yardımının kesilmesi durumunda ABD üslerinin kapatılacağını açıkladı. 31 Mart 1975 tarihinde kurulan ve Süleyman Demirel'in başbakanlığındaki Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti de aynı tavrı sürdürdü. ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger 21 Mayıs 1975 günü Ankara'ya geldi; üslerin kapatılmaması için Süleyman Demirel'le görüşme yaptı.

KIBRIS'TA DEVLET, ÜSLERE SON

Türkiye, dışışleri tarihimize onurlu birer sayfa olarak geçecek iki adım attı. Birincisi, Kıbrıs'tan çekilme baskılarının arttığı bir dönemde, 13 Şubat 1975 günü Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasıdır. İkincisi ise 25 Temmuz 1975 günü ABD ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği anlaşmasının tek taraflı olarak feshedilmesidir. 21 Amerikan üssü ve tesisinin faaliyeti durduruldu ve bu tesisler Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tam denetim ve gözetimine devredildi.

Hürriyet Gazetesi'nin 26 Temmuz 1975 tarihli sayısının manşeti şöyleydi: ÜSLERE EL KOYDUK. "Hürriyet" imzalı başyazıda da şunlar söyleniyordu: "Türkiye için artık Amerika yok. (...) Bizim kiralık toprağımız yoktur. Önce ikili anlaşmaların sona erdiğini dünya bilmek zorundadır. Türkiye'deki tatlı Amerikan efsanesi kökünden yıkılmıştır. Amerika artık sevimsiz veya çirkin değil, üstelik hain hale gelmiştir. (...) Kim ne derse desin; artık Türkiye için pek çok şey vardır, fakat Amerika yoktur. (...) Dost Amerika, dünden itibaren yerini hain Amerika'ya terk etmiştir."

Hürriyet'in ilk sayfasında, Ecevit'in şu açıklaması yer alıyordu: "Amerika'nın tutumu Düyun-u Umumiye'den daha kötü." Hürriyet'in haberine göre, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışışleri Bakanlığı temsilcileri, feshedilen anlaşmaların hükümlerini gözden geçirmişler ve Amerikalıların 10 noktada özetlenen ayrıcalıklarına son erdirmeye kararı almışlardı. Bunlardan onuncusu şöyleydi: "Üslerdeki dinleme cihazları ve demirperde gerisi ülkelere hitaben yayın yaptığı öne sürülen radyo istasyonlarının çalışmalarına son verilecektir."

27 Temmuz 1975 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin manşeti, "El konulan üslere yalnız Türk bayrağı çekildi; Türk birlikleri, üslere çevresinde tedbir aldı" idi. 27 Temmuz 1975 tarihli Milliyet'in manşeti de, "Üslerdeki ABD bayrağı indi, Türk bayrağı çekildi" biçimindeydi.

27 Temmuz 1975 tarihli Hürriyet Gazetesi'nin ilk sayfasında, Karamürsel Üssü'nde dalgalanan Türk bayrağının resmi yayımlanmıştı ve manşet şöyleydi: "Bütün dünya Türkiye'yi izliyor; Üslerde bayrağımız dalgalanıyor." Hürriyet'in ilk sayfasında "Hürriyet" imzalı başyazının başlığı ise "Türk olmanın gururu içindeyiz" idi. Yazıda şunlar söyleniyordu: "Geçmişimize bakalım; olmadık anlarda Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur diye harekete geçmiş, büyük kuvvetler karşısında Çanakkale Savaşını, 26 Ağustos Meydan Savaşını kazanmışızdır. Bugün ise dün de dediğimiz gibi bir efsane yıkılmış ve artık Türkiye'nin, bizi başka gözle gören Amerika ile ilişkilerinin bir başka biçimde ele alınması gerektiğini, mevcut hukuki durumun geçerliliğinin kalmadığını açıklamışızdır. İşte Türkiye budur. Türk milleti budur. (...) Tarihimize bakınız. İmparatorluk kurmuş, dünyayı idare etmiş bir toplumun çocukları olarak atalarımıza layık olmanın sorumluluğunu taşıyoruz. Bu ülkeyi idare eden herkes milletin haysiyetine ne derecede düşkün olduğunu çok iyi bilir. Çünkü o da bu toprağın evladıdır. (...) Evet, haysiyetli bir ülkenin çocukları olmanın gururu ile yaşıyoruz."

30 Temmuz 1975 tarihli Milliyet Gazetesi'nde, Genelkurmay Başkanlığı'nın üslere el koyma çalışmalarının tamamlandığına ilişkin açıklaması manşetten verilmişti. Aynı sayfada, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile Romanya Devlet Başkanı Çavușesko'nun ortak bir bildirisini yayımlanmıştı. Bildiride, "yeni bir dünya düzeni için işbirliği yapılmalı" deniyordu.

Üsler, Amerikan ambargosunun 1978 yılı sonlarında kaldırılmasının ardından sınırlı olarak faaliyete geçirildi. İran'daki Amerikan üslerinin Humeyni iktidarında tümüyle kapatılmasının ardından, Türkiye'deki üslere daha da önem kazandı. Ecevit ve Demirel Hükümetleri, ABD'nin istediği olanakları sağlamayınca, 12 Eylül Darbesi'nin ardından üslere yeniden faaliyete geçirildi ve İran'ın boşluğunu dolduracak biçimde genişletildi.

